

האגף למחקר חברתי

חניוני לילה : עבר, הווה, עתיד
סקירת מגמות בטיילות קמפינג

דפנה רז

אוקטובר 2022

תוכן עניינים

1	מבוא	1
3	רקע תיאורטי	2
3	2.1 תולדות הקמפינג	
7	2.2 האבולוציה של מטיילי הקמפינג	
11	מאפייני חניוני לילה	3
11	3.1 מאפיינים על פי ספרות	
14	3.2 מאפייני אתרי קמפינג בשטחים מוגנים	
15	3.2.1 קליפורניה, ארצות הברית	
16	3.2.2 נובה סקושה, קנדה	
17	3.2.3 מדינת קווינסלנד, אוסטרליה	
18	3.2.4 קרואטיה, אירופה	
18	3.2.5 סקוטלנד, בריטניה	
20	נתונים ומגמות	4
24	סיכום	5
26	מקורות	6
26	6.1 מאמרים	
27	6.2 מקורות אינטרנטיים	
29	נספח	7

מחנאות

מין : נקבה

שורש : חני

פעילות פנאי בחיק הטבע הכוללת הקמת מחנה ולינה באוהלים (בלועזית : קמפינג)

(האקדמיה ללשון העברית)

1 מבוא

הלינה בחיק הטבע, "קמפינג" כפי שהיא מכונה בלועזית כמו גם בעברית, היא מגמה חברתית-תיירותית ההולכת וצוברת תאוצה. היא מתייחסת כיום למגוון של אכסניות - מאוהלים בסיסיים, דרך מאהלי יוקרה ועד לקרוואנים ומבנים ארעיים וקבועים.

בשל המגוון הרחב הזה, קשה לקבל נתונים מדויקים על הענף, אך אומדנים מצביעים על כך שב-2022 היקף שוק הקמפינג העולמי יתקרב ל-70 מיליוני דולרים, וכי הוא נמצא במגמת גידול שנתי של תשעה עד אחת עשרה אחוזים. התחזית היא כי השוק יחצה את רף מאה מיליוני דולרים ב-2026 ([Yahoo](#), [Statista](#)). יש המייחסים את הגידול החד ביציאה לקמפינג בשנתיים האחרונות ל-Covid 19 ולמגבלות שחלו על התיירות הבינלאומית, אולם מומחים מעריכים כי זו אינה הסיבה היחידה, וכי נוספים להם גורמים כלכליים, סביבתיים וסוציו-דמוגרפיים של אוכלוסייה המחפשת אלטרנטיבות ירוקות יותר ויקרות פחות לחופשות. מסמך זה מבקש ללמוד מתי וכיצד התפתחה תרבות של לינה בחיק הטבע, ולסקור באופן מסודר היבטים שונים של מגמה זו. סיפור הקמפינג יסופר בראייה כרונולוגית, חברתית ומעשית, מתוך מטרה להבין כיצד מתכננים ומנהלים יכולים ליצור חוויה טובה, מעשירה, ערכית ובת-קיימא.

הסקירה מתחלקת לארבע חלקים :

- תולדות הלינה בחיק הטבע לשם נופש ובילוי, והאבולוציה של תרבות הקמפינג.
- מאפייני קהל מטיילי קמפינג, המניעים שלהם, רצונותיהם והתועלות שהם מפיקים.
- מאפייני חניוני לילה בעולם, עם דגש על קמפינג בשטחים מוגנים.
- נתונים, מגמות עכשוויות בשוק הקמפינג ותחזיות עתידיות.

המקורות ששימשו לכתיבת הפרק ההיסטורי של הסקירה הם בעיקרם מאמרים אקדמיים ומקורות מידע אנציקלופדיים ואינטרנטיים. מאמרים אקדמיים היוו גם את הבסיס להכרת הקהל המגיע לאתרי קמפינג ומניעיו בבחירת סוג זה של נופש. בירור המאפיינים של אתרי קמפינג כלל בדיקה של מדיניות לינה בשטחים פתוחים, וסקירה של מידע על חניוני לילה במקומות שונים בעולם מתוך אתרי אינטרנט של רשויות, ארגונים

וחניונים. לבסוף, פרק הנתונים והמגמות העכשוויות נשען על נתונים פתוחים המתפרסמים ברשת ומאמרים אקדמיים.

ראוי לציין כי החומרים נאספו בעיקר ממדינות צפון אמריקה, אירופה ואוסטרליה. קנה המידה הגיאוגרפי של ארצות אלה שונה מאוד מזה של ישראל שבה שטחי הטבע קטנים בהרבה, כמו גם המרחק שנדרשים המטיילים לנסוע בדרכם לאתרי הקמפינג. כמו כן, המרקם החברתי של המטיילים בישראל והעדפותיהם שונים מהמקומות האלה. אחד ההבדלים הבולטים הוא ריבוי השימוש בקרוואנים, בייחוד בארצות הברית, שם חלק גדול מהחניונים מיועד לקליטתם, בעוד בישראל מירב הקמפינג הוא עדיין באוהלים (Ram & Hall, 2020). ובכל זאת, רוב המניעים והמאפיינים של המטיילים הם אוניברסליים ורלוונטיים. הערות טכניות:

- בשל העובדה שזו אינה עבודה אקדמית לשמה, צוינו מקורות אשר סקרו מספר מאמרים רלוונטיים, ללא פירוט כל מאמר בנפרד.
- הצילומים הכלולים בעבודה הם להמחשה בלבד, ואין לפרסמן בכל צורה אחרת.

2 רקע תיאורטי

2.1 תולדות הקמפינג

אף שהמילה מחנה מקורה במקרא, ההגדרה של מחנאות כלינה בחיק הטבע למטרות נופש היא חדשה מאוד. על פי מילון רב-מילים למילה כמה מובנים שאף אחד מהם אינו מבטא נופש או הנאה:

- מקום שבו בני אדם חיים באוהלים או בצריפים, בדרך כלל באופן זמני (בחופשה, בטיול וכד').
- מקום שיש בו צריפים, אוהלים, ביתנים וכד', לרוב מוקפים בגדר, המיועדים למגוריהם ולעבודתם של חיילים במהלך השירות הצבאי שלהם
- אוסף של מבנים שנבנו לצורך מגוריהם של קבוצות אנשים מסוימות, בייחוד אסירים או שבויים הנשלחים לשם וחיים שם תחת שמירה.
- קבוצת אנשים התומכת כולה ברעיון, באדם או באמונה מסוימת.
- בלשון המקרא: קבוצה גדולה של אנשים ובעיקר יחידה גדולה של לוחמים.

באופן דומה, עד לתחילת המאה ה-20 שימשה המילה האנגלית Camp, שממנה נגזר המושג הלועזי הפופולרי קמפינג, ללינה בשטח לצרכים צבאיים או של לינה בדרכים בעת הגירה, בגלל אסון טבע או כל הכרח אחר. מקורה ב- *campus* הלטיני, שפירושו אזור מישורי או שדה פתוח. במאה ה-16 תיארה המילה הצרפתית Champ מקום לינה ארעי. זמן קצר אחר כך הופיעה הגרסה האנגלית שלה Camp (<https://www.etymonline.com/word/camp>), אשר במשך מאות שנים התכוון למחנה צבאי. עם הזמן המושג התפתח וכלל מושבות ארעיות של קבוצות נוודים, עובדים זמניים, צוענים, חוקרי ארצות ופליטים. בפן השלילי, היו אלה מקומות שבהם מלינים אסירים, ובגלגולו האפל ביותר מחנות ריכוז (Rogerson & Rogerson, 2020).

במחצית השנייה של המאה ה-19 התפתחה תרבות של לינה בחיק הטבע לשם הנאה לאורך הנהר תמזה (Thames) באנגליה. בהקשר זה, מעניין לציין כי כבר אז ניכרו קונפליקטים בין בעלי קרקעות לבין הנופשים שפלשו אליהן ללא רשות, טענה שהלכה והחריפה ככל שגברה הפופולריות של הביילוי הלילי בחיק הטבע. אף שהיו מי שציינו שהקמפינג הוא נופש זול, הרי שרוב המטיילים דווקא היו בעלי אמצעים. לולא כן, הם לא יכלו להרשות לעצמם את הוצאות התחבורה והציוד הדרושים לשם כך (Wenham, 2015). חשוב לזכור שניגוד אינהרנטי זה גם נכון גם לגבי קהל המטיילים בני זמננו אשר יוצאים לקמפינג.

תומאס היירס הולדינג נחשב לחלוץ הקמפינג, לאחר שתיעד בספר *The Camper's Handbook* אשר יצא לאור ב-1908 את חוויות הנדידה ברחבי יבשת אמריקה בילדותו, תוך לינה תחת כיפת השמיים. בהמשך סייר הולדינג בסקוטלנד בסירת קאנו, וערך מסע אופניים שאודותיהם כתב שני ספרים. ב-1901 הוא יסד

באנגליה את מועדון הקמפינג הראשון של רוכבי אופניים. אדם נוסף שהיה משמעותי במיסוד רעיון הקמפינג היה רוברט באדן-פאול, מייסד תנועת הצופים. לאחר מלחמת העולם הראשונה שימש באדן-פאול נשיא מועדון הקמפינג של בריטניה ואירלנד, ארגון אשר סייע בהקמת ארגונים דומים בכמה ממדינות מערב אירופה (Encyclopedia Britannica).

בינתיים, בצפון אמריקה, קמפינג בחיק הטבע היה נהוג עוד בשנות ה-70 של המאה ה-19, אך הייתה זו מגמה של יחידים שוחרי טבע שהגיעו למקומות מרוחקים ברגל, ברכיבה על סוסים או בסירות קאנו. יש המזכירים גם את ויליאם הנרי הריסון מארי כמי שמיסד את הלינה בטבע לשם הנאה בספר המדריך *Camp Life in the Adirondacks*. הספר הותיר חותם תרבותי, והוציא אנשים רבים לנפש בהרי אדירונדק במדינת ניו יורק (איור 1). בשלהי המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20 הוקמו מספר מועדוני קמפינג בהם מועדון סיירה (The Sierra Club) הנודע בפעילותו גם כיום (Abbey Museum, Britannica, Library of Congress).

Open camp in Adirondacks, ca. 1890. [Courtesy of the Adirondack Museum]

איור 1: מחנה בהרי אדירונדק, 1890 (מתוך Hogue, 2011)

אתרי קמפינג לקהל הרחב היו רק עניין של זמן. מאמר שהתפרסם ב-1924 מדווח על ועדה בנושא בילוי בטבע (National Conference on Outdoor Recreation) שבה נדונה התופעה של המוני מכוניות עמוסות מטיילים המגיעות למחוזות שבעבר היו מנת חלקם של הרפתקנים קשוחים רכובים על סוסים. המטיילים החדשים הללו היו חסרי ניסיון בהתנהלות בטבע, בנוהלי הבערת אש, והם זיהמו את מקורות המים כאשר עשו צרכים בכל מקום שעלה על רוחם. אתרי הקמפינג הראשונים הוקמו מתוך בהלה, כאמצעי להגן על הטבע ועל המטיילים על ידי משיכתם למקומות ריכוזיים ומפוקחים שהיו בהם שירותים בסיסיים, וכך למנוע מהם להזיק לסביבה (Kneipp, 1924; Hogue 2011).

המחנות המוקדמים האלה היו רק משטחים שבוראו מעצים. בהמשך הוחל פיקוח על מספר האורחים, נגבו דמי כניסה, והונהגו אמצעים נוספים ששירתו את המטיילים. אולם, תופעת לוואי של כל אלה הייתה בידודם של המטיילים מהטבע שבו ביקשו לבלות, תשומת לבם של המטיילים הלכה והתכנסה במחנה פנימה, והצורך שלהם לצאת לשטח דעך (Hogue, 2011). ככל שפקחי הפארקים התרגלו לפלישה החדשה הזו, תפקידם השתנה. הם חדלו מדאגה בלעדית לשימור הטבע, וביקשו לשרת את הקהל ולשפר את החוויה שלהם. כך הפכו אתרי הקמפינג מכורח למחוות אירוח אטרקטיבית, ואף למקור הכנסה לפארקים (Kneipp, 1924).

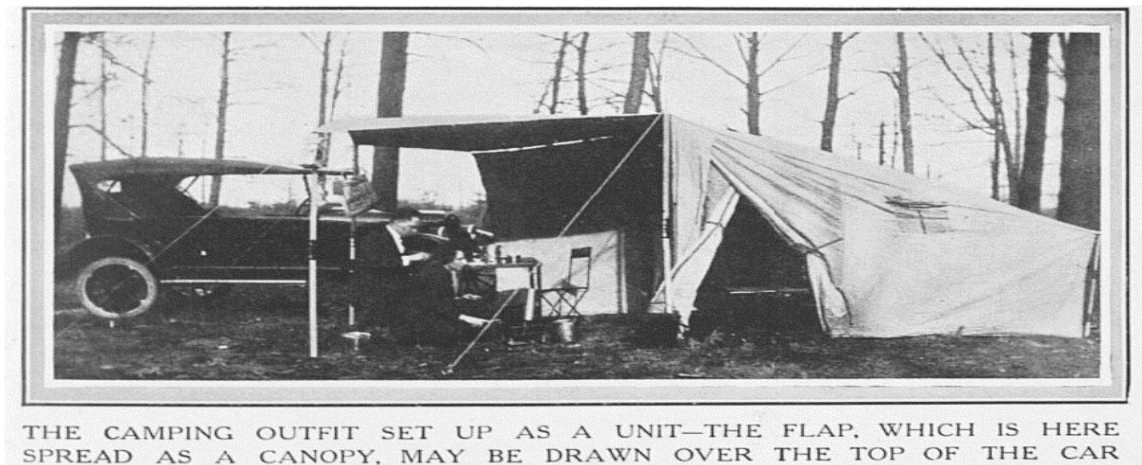
איור 2: מתחם קמפינג בפארק הלאומי מאונט רנייר במדינת וושינגטון, 1915 (Hogue, 2011)

אחרי מלחמת העולם השנייה, עם הגידול המואץ בבעלות של מכוניות פרטיות, הקמפינג המאורגן התפתח בקנה מידה נרחב (Rogerson & Rogerson, 2020). בשנות ה-60 הוקם בארצות הברית ארגון גג של אתרי קמפינג מסחריים הקרוי Kampgrounds of America, והוא ריכז מידע והזמנות מאתרי קמפינג ברחבי צפון אמריקה. בפעם הראשונה אתרי קמפינג אופיינו על ידי משתנים כגון סוג מקומות הלילה שהם הציעו, הסביבה הטבעית שלהם, והשירותים שהם סיפקו. עד אמצע שנות ה-60 יצג הארגון מספר גדול יותר של אתרים מאשר שירות הפארקים האמריקני (Hogue, 2011).

הכרונולוגיה בבריטניה הייתה דומה לזו שבארצות הברית, אולם בעוד אידיאל הטבע החלוצי היה עמוד השדרה הרעיוני של התנועה האמריקנית, הדגש בבריטניה ניתן להיבט הבריאותי של בילוי בחיק הטבע. בתחילת המאה ה-20 התרכזת תנועת המטיילים בגדות נהרות, שבהם בילו בנחות יחסית. בשנות ה-20 וה-30 הקמפינג נהפך לצורת נופש מקובלת, פופולרית וזולה, ורבים הצטרפו למועדון הקמפינג שהקים הולדינג.

מעניין לציין שהקמפינג אומץ בחום גם על ידי נשים שמצאו בו מפלט וחופש. כמו בארצות הברית, המכוניות, ובהמשך הקרוואנים, האיצו את תנועת הקמפינג והפכו לחלק בלתי נפרד ממנה. מלחמת העולם השנייה, ועמה הלינה בכורח במחנות צבאיים, לא עמעמה את הרצון לבלות בחיק הטבע והקמפינג פרח כאפשרות לינה, כאשר עודפי אוהלים צבאיים היוו ציוד מתקדם ונחשק ([British Newspaper, Archive, Camping](https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/article/1946-07-13/1946-07-13-Camping)).

[Expert UK](https://www.expertuk.co.uk/camping)). היום המועדון שיסד הולדינג מונה יותר מ-700,000 חברים, ורשומים בו יותר מ-2,500 אתרי קמפינג ברחבי בריטניה (<https://www.campingandcaravanningclub.co.uk/campsites/uk>).

איור 3: קמפינג באנגליה בתחילת המאה ה-20: לגדות נהר (1912); קרואנים ראשוניים (1930); אוהל צמוד לרכב (1925)

באירופה הוקמה הפדרציה הבינלאומית לקמפינג וקרואנים (Fédération Internationale de Camping et de Caravanning; FICC), נוסדה ב-1932 (Encyclopedia Britannica). וכיום התעשייה מאוגדת בארגון הגג European Federation of Campingsite Organisations and Holiday Park Associations.

2.2 האבולוציה של מטיילי הקמפינג

החווייה התיירותית היא רב ממדית, מורכבת וקשה להגדרה (Garst, Williams & Roggenbuck, 2009; Hassell, Moore & Macbeth, 2015). קמפינג הוא צורה של תיירות חווייתית שאחד המניעים הבסיסיים ביותר שלו הוא הכמיהה לטבע, אך יחד עם זאת יש בו אלמנט חברתי מכריע ותחושה של התחדשות פיזית ונפשית, הרפתקנות ואסקפיזם (Triantafillidou, & Siomkos, 2013).

רוב הספרות האקדמית העוסקת בקמפינג, ובעיקר זו המתרכזת בקמפינג בשטחים מוגנים, מתמקדת בהיבטים של שימור הטבע ומניעת נזקים סביבתיים, ופחות בהיבטים חברתיים ופסיכולוגיים של הלינה בחיק הטבע. מכאן שחוויית הקמפינג ומשמעותה אינם מובנים דיים, והמחקר העדכני בנושא הוא מצומצם (Hassell, Moore & Macbeth, 2015). זאת כאשר הבנת המוטיבציות שמביאות את הקהל לנפוש בחיק הטבע, והצרכים שצורת חופשה זו מספקת, חשובים במיוחד בעידן שבו הציבור מבקש לממש חוויות, מגמה הקרויה Exponomy (קיצור של Experience Economy).

המוטיבציה של תיירים היא ממד חשוב של המחקר בתחום התיירות. מניעים סוציו-פסיכולוגיים כגון בריחה, הגשמה עצמית, התרגעות, דימוי עצמי, יחסים בין-אישיים וחברתיים, ומאפיינים אישיים כולם באים לידי ביטוי, במידה כזו או אחרת, בהחלטה לצאת לקמפינג (Van Heerden, 2020).

מחקרים שנעשו בשנות ה-60 וה-70 של המאה שעברה בדקו את המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים של מטיילי קמפינג, הפעילויות המועדפות עליהם, ומערכות יחסים חברתיות שחשיבותן פעמים רבות האפילה על הרצון לבלות בטבע. בהמשך, מחקרים התייחסו לסוגיות של זהות ומודעות עצמית המשפיעים על סגנון הקמפינג המועדף על מטיילים – "ספרטנים" שיצאו לדרך עם מעט ציוד ורצון להיטמע בטבע, ולעומתם, אוהבי הנוחות. במחקרים שנעשו בתחילת המאה ה-21 עלה מוטיב הבריחה – אבות רצו לברוח מלחץ העבודה והפרנסה, בעוד נשים ביקשו להימלט מעבודות הבית (Garst, Williams & Roggenbuck, 2009).

מחקר של Clark, Hendee & Campbell (2009) בחן עמדות מטיילי קמפינג באתרים של שירות היערות של ארצות הברית. במאמר המקורי שהתפרסם ב-1971 נכתב כי חל שינוי בערכים המסורתיים של הקמפינג כהזדמנות להתבודד בסביבה טבעית, "פרימיטיבית", לשם בריחה זמנית מהחיים העירוניים. בעוד ערכים אלה עדיין התקיימו, אתרי הקמפינג גדלו והתרחבו עם מערכות מים, ביוב, כבישים סלולים, ציוד מודרני וחיבורים לקרואנים. כל אלה אפשרו למטיילי קמפינג לצאת לטבע בלי לוותר על סממנים של החיים האורבניים. הנוחיות משכה מגוון רחב יותר של מטיילים וכמות גדולה הרבה יותר שלהם. כדי לענות על הדרישה הגוברת, תוך שמירה על הסביבה הטבעית לבל תירמס, ומתוך רצון להקנות חוויה טובה לאורחים, הרשויות הגדילו עוד יותר את האתרים, ושדרגו אותם. אולם התוצאה הייתה עמעום הקשר עם הסביבה

הטבעית. וכאן, לדברי החוקרים, החלה תנועה מעגלית של מטיילים מסורתיים יותר אשר קצו בפיתוח של אתרי הקמפינג, (עד כי היה מי שקרא להם "camping slums"), וביקשו להימלט אל לינה מוסדרת פחות וחוויה מבודדת ופראית יותר. זאת בעוד מטיילי הקמפינג שהוגדרו "מודרניים" כבר לפני 50 שנים הביעו נכונות להסתגל ללינה באתרים מפותחים וצפופים. אחד האלמנטים הבולטים בהסתגלות זו הייתה הדגשת הפן החברתי של הקמפינג על פני הבילוי בטבע.

Clark ועמיתיו בחנו גם הבדלי עמדות בין מטיילי קמפינג למנהלים בכל הנוגע לחוויית הטבע והצפיפות באתרים. הם מצאו שבעוד המנהלים מוטרדים במיוחד מהצפיפות, האורחים היו אדישים למדי להמצאות אנשים נוספים סביבם, והצפיפות לא פגעה בחשיבות העליונה שהם ייחסו להנאה מהטבע והקניית ערכי טבע לילדיהם.

מחקרו של Van Heerden (2020) שנערך בדרום אפריקה בחן את הפן החברתי של הקמפינג בעזרת שאלונים שדירגו בסולם ליקרט את המוטיבציות של מטיילים משני המינים. התוצאות בלוח 1 מצביעות על הרצון לבלות בטבע ולכידות חברתית כמניעים החשובים ביותר.

לוח 1: מניעי מטיילי קמפינג בדרום אפריקה (Van Heerden, 2020)

ממוצע	
4.17	בריחה
4.39	רצון להתרחק מהשגרה היומיומית בבית
4.16	רצון להתרחק ממקומות צפופים
3.99	רצון להתנסות בבדידות/פרטיות בקמפינג
4.45	טבע
4.43	רצון לשהות בסביבה טבעית
4.54	ליהנות מהנוף הטבעי
4.39	ליהנות מהשלווה באזור
4.53	קשרים
4.66	רצון לבלות זמן איכות עם משפחה/חברים
4.50	הנאה מפעילות עם משפחה/חברים
4.42	שביעות רצון מבלוי בקרב משפחה/חברים
3.72	לימוד
3.71	רצון להכיר את האזור
3.90	רצון ללמוד יותר על טבע
3.55	רצון לדעת יותר על הטבע, חיי הבר והמערכות האקולוגיות של האזור
3.78	חברה
4.02	רצון לשהות בחברת אנשים בעלי עניין משותף
3.71	רצון לדבר עם אנשים חדשים
3.61	רצון לפגוש מטיילי קמפינג חדשים

מאמרו של Garst (2009) נחשב חדשני באופן שבו הוא הוא העמיק ובחן את השינוי שחל במאפיינים של מטיילי קמפינג במאה ה-21, ובראשם גורמים טכנולוגיים – המגוון והזמינות של ציוד הקמפינג והחומרים המתקדמים שמהם הם עשויים, מזרנים מתנפחים, מקלחות סולריות ועוד, ואמצעי תקשורת ובידור שלא נראו באתרי הקמפינג של שנות ה-60. עם זאת, כאשר Garst ועמיתיו בדקו את הנושאים החשובים ביותר למטיילים התברר שהטכנולוגיה אינה תופסת את המקום הראשון. המדרג שהתקבל היה:

- פעילויות בטבע – הליכה, דיג, שחייה, צעידה ביער, רכיבת אופניים, צפרות, הכנת מדורות ועוד.
 - אינטראקציה חברתית – בילוי איכותי עם קרובים וחברים.
 - נוחות – ציוד ואמצעים שגרמו לחוויית הקמפינג להיות נעימה ומהנה יותר.
- בבדיקת המשמעויות העמוקות יותר של חווית הקמפינג המודרנית התקבלו שני מרחבי ערכים:
- ההקשר החווייתי – תחושת חיות, משמעות של מקום, תפקוד משפחתי, התרחקות מהקיום העירוני, זהות עצמית, קשרים חברתיים והזדמנויות חינוכיות.
 - תועלות ארוכות טווח – יציאה מהשגרה, התחדשות, ביסוס זיכרונות משותפים ומסורות משפחתיות, הערכה לטבע.

מסקנתו של Garst הייתה כי חשיבותם של הבילוי בטבע והקניית הערכה לטבע דווקא גברו במאה ה-21. בעוד בשנות ה-60 וה-70 הייתה התייחסות מועטה אם בכלל לשמירה על ערכי הטבע, הרי שבעת שביצע את המחקר ניכרה מודעות גדולה יותר לנושא, אך צורך קטן יותר לחוויה ראשונית ובלתי אמצעית. הסיבה לכך הייתה נעוצה בין היתר בתמורה הטכנולוגית הגדולה שהפכה את הקשר בין האדם לטבע לישיר פחות ופסיבי יותר, ואולי בכך הסתמנה נורמה חדשה של קמפינג המעניקה פירוש אחר להרמוניה עם הסביבה. ייתכן שמגמה זו דורשת ממנהלי אתרי קמפינג להעניק למטיילי הקמפינג פרספקטיבה חדשה של הטבע בדרכים מקוריות, כולל ארגון פעילויות המעודדות קשר בלתי אמצעי עם הטבע (Triantafillidou, & Siomkos, 2013).

עם זאת, נראה שלא כל מטיילי הקמפינג מחפשים אותן חוויות, והם לאו דווקא רוצים את אותם שירותים. מחקר שנעשה באתר קמפינג לא מוסדר באוסטרליה (Winter, 2005) בדק אילו שירותים עשויים לשפר את החוויה שלהם.

המחקר של Winter מצא שהמטיילים שהיו מורגלים לבלות באתר ללא כל שירותים או מגבלות הביעו חוסר רצון לשנות את המצב, מלבד אולי שירותים סניטריים ומקלחות (לוח 2). הם חשו שכל התערבות נוספת תפגע בתחושת החופש שלהם. יש אף מי שמצוטט כאומר שהסדרת האתר תהפוך אותו למסחרי, החוויה לא תהיה "קמפינג אמיתי", וכי הם לא יוכלו להתחבר לטבע. עם זאת, רוב המטיילים טרחו והביאו עמם אמצעי נוחות כולל שירותים ניידים, מקלחות, מקררים וריהוט.

לוח 2: עמדת מטיילי קמפינג לאפשרות של הוספת שירותים באתר לא מוסדר (Winter, 2005)

מסכימים (%)	יחסם של מטיילים לשירותים מוצעים
3.1	מגרש חנייה
1.5	מתקני גריל
30.8	בתי שימוש
21.5	מקלחות
18.5	עצים למדורה/בישול
43.1	אין צורך בשירותים נוספים. מעדיפים את המקום כפי שהוא
השפעת השירותים המוצעים על ביקורים עתידיים במקום	
20.6	היו מבקרים לעתים קרובות יותר
4.8	היו מבקרים לעתים רחוקות יותר
12.7	היו מאריכים את הביקור
3.2	היו מקצרים את הביקור
55.6	לא היה חל כל שינוי בביקור
15.9	היו בוחרים לעשות קמפינג במקום אחר

3.1 מאפיינים על פי ספרות

הקמפינג במאה ה-21 מאופיין על ידי הרצון לבלות בחוץ עם כל הנוחיות של הבית. רוב המטיילים נמצאים

אי שם ברצף שבין קמפינג קשוח ומבודד בסביבה פראית לבילוי בחברה עם נוחות מרבית (Milohnić, 2019).

כדי שאתרי קמפינג יספקו את מירב התועלות וההנאה עליהם לענות על המנעד

הרחב של צרכים ורצונות (Wagar, 1963).

אתר קמפינג הוא מערכת מורכבת עם מאפיינים רבים, מוחשיים ושאינם מוחשיים אשר משפיעים על איכות

החווייה של המתארחים בו. ניתן לסווג מאפיינים אלה בצורות רבות. Wagar, איש שירות היערות האמריקני,

הציע כבר לפני 60 שנים סווג של אתרי קמפינג, ממחנות גדולים ומרכזיים עד מתחמים קטנים באזורים

פראיים, כאשר בכל אחד מהם רמה שונה של מתקנים ושירותים.

מחקר שנעשה באתרי קמפינג באזור החוף של קרואטיה (Mikulić et al., 2017) מנה 19 מאפיינים של אתרי

קמפינג, ובחן את החשיבות של כל אחד מהם בעיני נופשים. הגורמים נמנו בסדר כרונולוגי של חוויית

המטיילים: תהליך ההזמנה, הקבלה באתר, שירותים סניטריים/מים/חשמל, טיב החלקה, אפשרות לקניית,

היצע הסעדה, פעילויות ספורט ופנאי, בידור, פעילויות למבוגרים ולילדים, אינטרנט וטלוויזיה לוויינית,

אדיבות הצוות, ניקיון האתר, כללי התנהגות (דוגמת שקט), רמת בטיחות, רמת שילוט, איכות החופים ורמת

השמירה על הסביבה. הסקר מצא כי רמת השירותים הסניטריים/חשמל/מים דורגו במקום הגבוה ביותר.

מאפיינים נוספים שדורגו במקום גבוה היו: טיב החלקה, אדיבות הצוות, ניקיון האתר וכללי ההתנהגות בו,

רמת הבטיחות, השילוט ואיכות החופים.

Lee (2020) ציין את המחסור במחקרים בנושא הקמפינג באסיה. במחקרו שנערך בטאיוואן חילק Lee את

המאפיינים של אתרי קמפינג לארבעה ממדים שאותם יש לקחת בחשבון בתכנון וניהול אתרי קמפינג (ראה

פירוט [בנספח](#)):

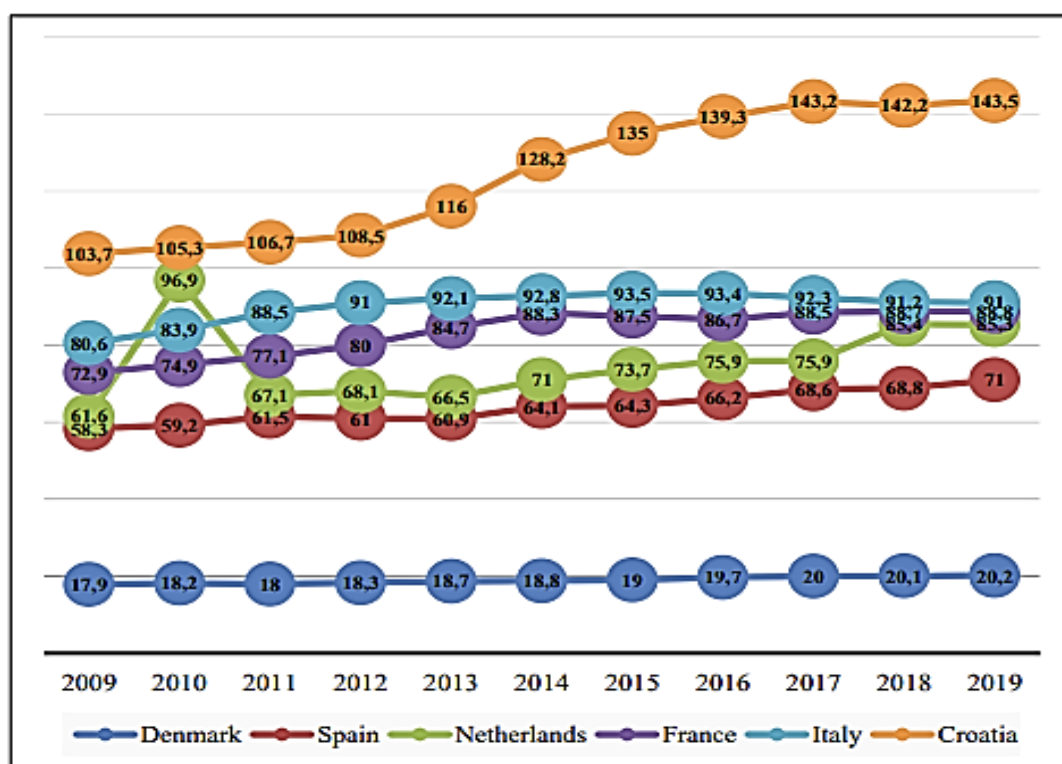
- אטרקציות תיירותיות טבעיות (נוף, חיי בר) ומיוצרות (עיסוקי פנאי, ספורט).
- דרכי הגעה ונגישות (מרחק, כבישים).
- מתקנים ונוחות (סוגי מקומות לינה, מזון, חשמל).
- תמיכה ושירותים נלווים (מידע, בטיחות).

בסקר שערך במסגרת המחקר בקרב אורחי אתרי קמפינג בטאיוואן מצא Lee שהממד של אטרקציות

התיירותיות קיבל את הדירוג הגבוה ביותר, ורק אחריו המתקנים והשירותים.

מחקרים אלה מצביעים על כך שהמאפיינים הפיזיים של האתר חשובים יותר למתארחים בו מאשר מאפייני השירות. נקודה שנויה במחלוקת היא מידת ההעדפה לפעילויות יזומות. בעוד Triantafillidou, & Siomkos ואחרים ממליצים על קיום פעילויות המקרבות את המטיילים לטבע, Lee מציין שהדירוג הנמוך של מאפיין זה במחקרו אולי מושפע ממיעוט הפעילויות בשטח, וכי ייתכן שכלל שאלה ירבו המטיילים יעניקו להם ניקוד גבוה יותר.

מאפיין נוסף שכדאי לשים לב אליו הוא מספר המטיילים המקובל באתרי קמפינג. איור 4 ממפה את מספר יחידות האירוח הממוצע באתרים במקומות שונים באירופה. עם זאת, חשוב לציין כי זהו אינו מדד של צפיפות אלא של מספר המתארחים במחנה בלבד.

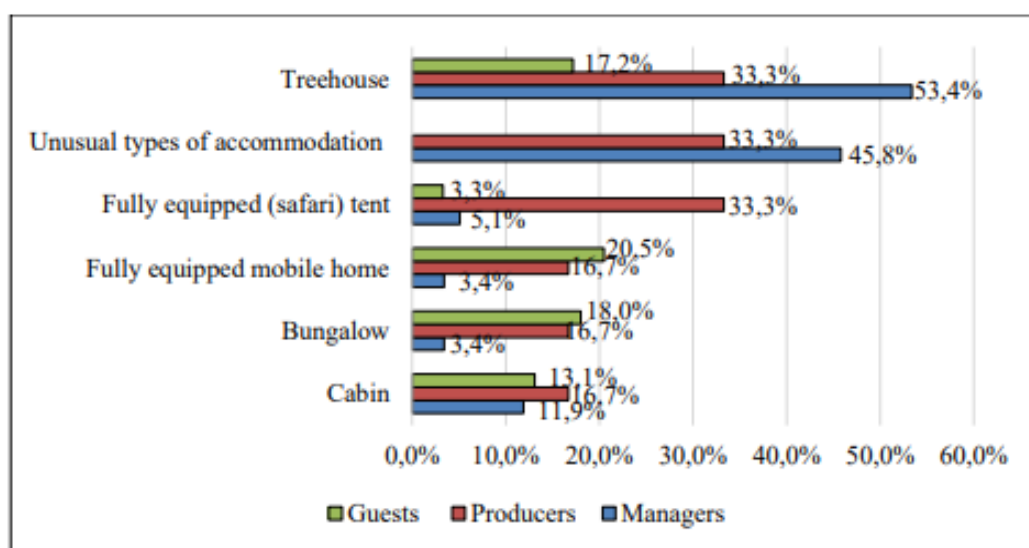

Source: ADAC Camping Guide, Medien und Reise GMBH, Muenchen, February 2019.

איור 4: מספר יחידות אירוח ממוצע בארצות אירופיות לפי שנה (Milohnić, Bonifačić, & Licul, 2019)

לבסוף, בעשר השנים האחרונות יש התייחסות לתופעה של קמפינג ברמות נוחות גבוהה מאוד המוכרת בכינוי Glamping (חיבור של המילים glamor, פאר או יוקרה, ו-camping). המושג מקבל פרשנויות שונות, והוא אומץ לצורות אירוח רבות, אך ברמה המעשית ההבחנה העיקרית בין קמפינג לגלאמפינג, מלבד רמת הנוחות, היא שהאורחים אינם מביאים את ציוד לינה משלהם אלא מתארחים ביחידות לינה השייכות למקום

(Milohnić, et al., 2019). אלה עשויות להיות אוהלים, קרוואנים, בונגלו, ביתנים או שלל צורות מקוריות כגון יורטים והם מצוידים באבזרי נוחות של חדרי מלון כגון מיטות גדולות, שירותים צמודים, מים חמים ועוד. איור 5 מדגים את העדפותיהם של אורחים, מנהלים ובעלי אתרים לסוגי לינה שונים הנחשבים לגלאמפינג. מאפיינים נוספים ללינה הם המזון המוגש במקום, שהוא בדרך כלל ברמה גבוהה, מיקום גיאוגרפי נידח ויפה במיוחד והיצע פעילויות (Vrtodušić, Cvelić, & Licul, 2018; Milohnić et al., 2019).

איור 5: סוגי לינה מועדפים בגלאמפינג (Milohnić, Bonifačić, & Licul, 2019)

חוקרים שונים מתארים את הגלאמפינג כחווייה מקורית, רומנטית ומרגיעה, בסביבה נופית יפה. היא פופולרית במיוחד בבריטניה ובכמה ממדינות אירופה, בראשון צרפת. קבוצת הגיל העיקרית שמתארכת בגלאמפינג היא המילניאלים, כאשר רוב מטיילי הגלאמפינג הם זוגות וכרבע מהם משפחות (Vrtodušić, 2019).

(Cvelić, & Licul, 2018; Brochado & Brochado, 2019; Milohnić et al., 2019).

הדבר המאחד את הגלאמפינג עם הקמפינג הוא העקרון של חשיפה לטבע, והוא המניע העיקרי של מטיילים הבוחרים בצורת אירוח זו (Filipe & Barbosa, 2018). רבים מהם אף תופסים אותו כתיירות בת-קיימא (Vrtodušić et al., 2018). הטבע והרצון לברוח מחיי היומיום משותפים לחובבי הקמפינג והגלאמפינג כאחד, אך בעוד מטיילי קמפינג תופסים עצמם כמשתתפים פעילים בהרפתקה, אורחי גלאמפינג הם צופים ובריחתם מצטיירת כ"סיפור אגדה" (Vrtodušić et al., 2018). גורם מעכב ברצונם של תיירים לבחור בגלאמפינג הוא המחיר הגבוה, ולכן הוא מיועד לפלח שוק גבוה, השונה מהקמפינג המסורתי (Felipe & Barbosa, 2018).

3.2 מאפייני אתרי קמפינג בשטחים מוגנים

במסגרת סקירה זו נבדק מבחר של אתרים באזורים גיאוגרפיים שונים של צפון אמריקה, אירופה, ואוסטרליה. המאפיינים שחזרו על עצמם מפורטים מטה כאשר הם מאורגנים על פי קבוצות מקבילות לאלה שנכחו בספרות. הבדיקה נעשתה על פי מידע המופיע באתרי האינטרנט של אתרי הקמפינג. יש לציין שיש אינספור אתרים והמגוון הוא עצום. האתרים המוצגים בהמשך משמשים דוגמאות בלבד.

מאפייני שירות

- זמינות מידע על האתר
- הזמנות
- מחיר
- קבלה בעת הגעה
- צוות האתר
- אכיפת כללי בטיחות והתנהגות (שקט, איסור עישון, הבערת אש, איסוף אשפה)

מאפיינים פיזיים של האתר

- מיקום
- דרך גישה וחנייה
- הצללה
- שילוט
- מספר אורחים

מאפייני מתקנים

- סוג לינה (מבנים, אוהלים, קרוואנים)
- חשמל/מים
- שירותים סניטריים ומקלחות
- מתקני בישול/מדורה
- שולחנות פיקניק
- חיבור אינטרנט
- חיבורים לקרוואנים
- רמת נוחות נוספת (אוהלים ממוזגים, מיטות וכו')

מאפייני חוויה

- גישה לסביבה הטבעית של השמורה
- הנחלת עקרונות "ירוקים"
- אטרקציות טבעיות ויזומות
- פעילויות נלוות והפעלות לילדים

3.2.1 קליפורניה, ארצות הברית

הזמנות לאתרי קמפינג באדמות מדינה ואזורים מוגנים נעשות דרך אתר www.recreation.gov אשר מרכז מעל 4,200 מתקנים ו-113,000 מחנות ברחבי ארצות הברית. החיפוש הוא על פי אזור, צורת אירוח (אוהלים, קרוואנים, צריפים או יורטים) ותאריכים מבוקשים. הוא מניב מפה עם מיקום המחנות על פי אופיים, מצריפים מבודדים באזורי פרא ועד מתחמים גדולים. ההזמנה לאתרים פופולריים במיוחד נעשית חודשים מראש, ובמקומות שבהם הביקוש גדול אף נערכות הגרלות, כגון בפארק יוסמיטי (Yosemite) שבקליפורניה. בכמה אתרים נהוגה שיטה של "כל הקודם זוכה". המאפיינים המופיעים באתר כוללים את הפרטים הבאים:

- צורות הלינה.
- זמינות, מחיר, מספר לילות מירבי, תאריכים פנויים.
- הכמות המותרת של אורחים ורכבים.
- תיאור האתר ונופיו, כולל צילומים.
- מתקנים: שירותים סניטריים, חשמל, מים, מתקנים להבערת אש, שולחנות פיקניק ועוד.
- פעילויות (דוגמת מסלולי הליכה ופעילויות ספורט).
- מידע בטיחותי וכללי התנהגות.
- דירוג וביקורות משתמשים.

על פי רוב, השירותים באתרי הקמפינג באזורים המוגנים הם בסיסיים ביותר. זאת לעומת אתרי קמפינג מסחריים המציעים מגוון רחב הרבה יותר של שירותים ופעילויות. לעתים אתרים אלה נמצאים סמוך לשמורות ומשרתים את המטיילים המבקרים במקום. אתר ההזמנות הוותיק והגדול ביותר למתחמי קמפינג מסחריים הוא Kampgrounds of America. להלן שני אתרים באזור שמורת היער סקויה (Sequoia National Forest) בצפון קליפורניה - האחד בתוך השמורה והאחר בעיירה סמוכה.

Vesalia/Sequoia National Park KOA Journey	Fir Group, Sequoia National Forest	
קמפינג מסחרי בעיירה סמוכה לשמורה	בתוך השמורה	האתר ונופיו
לא מצוין	עד 100	מספר אורחים
אוהלים, קרוואנים, ביתנים/צריפים	אוהלים	צורת לינה
שירותים, מקלחות, חשמל ומים (עם חיבורים לקרוואנים), גז לגריל, אינטרנט אלחוטי, שולחנות פיקניק, ריהוט גן, בורות אש, חנות נוחות ומתנות	שירותי מיכל (vault toilets), מי שתייה, בורות אש, שולחנות פיקניק. ללא חשמל.	מתקנים
ביקור בפארקים באזור, בריכת שחיה, פארק כלבים, מגרש כדורעף, מתקני התעמלות, פארק שעשועי לילדים	דיג, שחיה, שיט לא מוטורי, הליכה ואופני הרים	אטרקציות/פעילויות
שעת צ'ק אין, שעות פתיחת החנות, שעות בריכה, אפשרות קניית עץ למדורות, שעות שקט, מדיניות מבקרים.	אזהרת דובים, איסור על רכבי שטח	כללי התנהגות ומידע
https://koa.com/campgrounds/visalia/amenities	https://www.recreation.gov/camping/campgrounds/232784?tab=info	

3.2.2 נובה סקושה, קנדה

אתרי אינטרנט של [מחוז נובה סקושה](#) (Nova Scotia) שבמזרח קנדה מספק מידע על אפשרויות קמפינג ברמות השונות בפארקים הלאומיים, פארקים מחוזיים ואתרי קמפינג פרטיים. ישנם אתרים המוכרים לבעלי זיכיונות המנהלים את האתרים על פי [תנאים המוכתבים על ידי הרשויות](#). על פי רוב אלה מבנים פשוטים ששימשו בעבר ציידים ודייגים. באזורים המוגדרים אזורים פרא, שבהם אין מתחמי קמפינג, הלינה מותרת על פי כללים, ובהם:

- אסור לברא או, לחשוף את הקרקע או לשנות את המתאר שלה.
- בכל אתר מותר להלין עד תשעה מטיילים.
- חובה לאסוף אשפה ולהוציאה מהשטח עם העזיבה.
- על המטיילים לחפור בור לעשיית צרכים בעומק 15-25 סנטימטרים במרחק של לפחות 50 מטרים מכל שביל או מקור מים.
- אין להקים מחנה במקום שבו מוצבים שלטים האוסרים על כך.
- הבערת מדורות מותרת רק בבורות או מתקנים המיועדים לכך.

להלן דוגמאות של שני אתרי קמפינג ברמות שונות בפארק לאומי קייפ ברטון היילנדס (Cape Breton Highlands National Park):

Broad Cove Campground	Fishing Cove Campground	
בפאתי יער סמוך לחוף הים, לא רחוק מכפר	אזור טבע פתוח על שפת מפרץ. ההגעה בהליכה של 12 קילומטרים	האתר ונופיו
200 מאהלים/קרוואנים, עד 7 אורחים בכל אחד; מקום חניה לרכב אחד	עד שמונה מאהלים בלבד	מספר אורחים
אזהלים/מבנים/צריפים	אזהלים	צורת לינה
שירותים ומקלחות, חשמל באזורים מסוימים, מטבחים עם תנורי עץ, קמינים, מוקדי אינטרנט אלחוטי, קיוסק, נגישות לכיסאות גלגלים	שירותי בור, אין מי שתייה, אסור להבעיר אש, מוטות להרחקת מזון מדובים מוצבים במקום	מתקנים
שחייה, הליכה, מגרש משחקים לילדים, תיאטרון פתוח עם מופעים, הדרכות בטבע	שבילי הליכה מסומנים, צפייה בלווייתנים במפרץ (פעילות פרטית בספינות)	אטרקציות/פעילויות
פתוח ממאי עד אוקטובר, הבערת אש רק במקומות מותרים, ועוד	המקום פתוח כל השנה אך צוות הפארק נותן שירות רק ממאי עד אוקטובר, הקהל מתבקש לשמור על הסביבה. חובה לשאת אשפה החוצה בתום השחייה	כללי התנהגות ומידע
https://www.pc.gc.ca/en/pn-np/ns/cbreton/activ/camping/broadcove	https://www.novascotia.com/places-to-stay/campgrounds/fishing-cove-campground-cape-breton-highlands-national-park/1184	

3.2.3 מדינת קווינסלנד, אוסטרליה

בפארקים וביערות של מדינת קווינסלנד (Queensland) כ-525 אתרי קמפינג ברמות שונות, מלינה בשטח ללא כל שירותים ועד מתחמי קמפינג המציעים מתקנים נוחים. לכולם דרוש היתר קמפינג בתשלום. רשות הפארקים מספקת [פירוט של השירותים הניתנים בכל אתר ואתר](#). מטיילים הלנים בשטח הפתוח מתבקשים לא להקים מאהלים סמוך לשבילי הליכה ולמקורות מים.

מסמך של רשות הפארקים מפרט את [השיקולים והתנאים לפתיחת מתחמי קמפינג](#), על פי עקרונות ובהם:

- המיקום אטרקטיבי ובר קיימא ללינה.
- האזור הוא בעל מסורת של קמפינג.
- מידת התאמת המקום לסוגי קמפינג שונים (מלינה בשטח ועד מתחמי קרוואנים).
- מידת התאמת המקום לתכנון וניהול נאותים.
- מגבלות שמירת הסביבה.
- קיום חלופות לינה בסביבה הקרובה.

בכל מקרה, אסור להקים מתחמי קמפינג במקומות המוגדרים קטגוריות נוף רגישות או מערכות אקולוגיות שברירות, במקומות מסוכנים או כאלה בהם יש חשש לפגיעה בבעלי חיים, אזורים הסגורים לצרכי מחקר, בתוואי שטח לא מתאימים, ושלא ניתן להבטיח בהם אספקת מים ושירותים סניטריים.

[באתר האינטרנט של רשות הפארקים](#) רשומים כ-500 מתחמי קמפינג המסווגים על פי אזורים או מאפיינים, ובהם צורת הלינה, אפשרות הבערת מדורות, שירותים סניטריים, מקלחות, אזור ברביקיו ושלחנות פיקניק, אפשרות הפעלת בגרטורים, נגישות, חיות מחמד. להלן של שני מתחמי קמפינג ברמות שונות:

Speewah Conservation Park	Miyumba Camping Area	
משטח מישורי ועשבוני התחום על ידי יער גשם. גישה קלה ברכב, חמישה קילומטרים מכביש סלול. הדרך אינה מתאימה לנגררים	אזור נידח ושלו לגדות נהר. הצללה מועטה. הגעה ברכב 4X4 בלבד	האתר ונופיו
שלושה מתחמים בגודל כ-70 מטרים רבועים המתאימים לשתי מכוניות ואהלים המלינים עד עשרה אנשים	שש חלקות בלבד	מספר אורחים
אוהלים, קרוואנים	אוהלים, קרוואנים	צורת לינה
שירותים נשטפים, מקלחות קרות, גריל חשמלי/גז, שלחנות פיקניק, נגישות לכיסא גלגלים. אין מי שתייה	שירותים ללא שטיפה, מאגר מי שתייה (לא תמיד מלא), בישול על גזיות	מתקנים
שבילי הליכה מסומנים	צפרות, צפייה בבעלי חיים, הליכה	אטרקציות/פעילויות
אסור להפעיל גרטורים, הבערת אש רק בבור מרכזי, רצוי להביא רשתות יתושים	אסור להבעיר אש פתוחה, אסור להפעיל גרטורים, חובה לאסוף אשפה, אין קליטה סלולרית ורצוי להביא טלפון לוויני, יש לטהר את מי השתייה	כללי התנהגות ומידע
https://parks.des.qld.gov.au/parks/speewah/camping/speewah-trailer	https://parks.des.qld.gov.au/parks/boodjamulla-riversleigh/camping/miyumba	

3.2.4 קרואטיה, אירופה

מדינות אירופה חלוקות ביחסן לקמפינג בטבע. בעוד כמה ארצות מתירות קמפינג בכל שטח ציבורי, אחרות אוסרות על לינה מחוץ למחנות מוסדרים. יוצאות דופן הן מדינות סקנדינביה שבהן מותר ללון גם על אדמות פרטיות. גם מדינות הלינה בשטחים המוגנים שונה ממדינה למדינה.

קרואטיה היא אחת המדינות המתגאות במסורת קמפינג ותיקה ומגוונת, הן באזורי החוף שלה והן בשמורותיה, כולל קמפינג נטוריסטי (בעירום). רבים מאתרי הקמפינג הם קטנים ופרטיים. האתרים הגדולים יותר נוהלו בעבר על ידי המדינה ושירתו מאות מטיילים. אתר משרד התיירות הקרואטי מפרסם אתרי קמפינג בשמנות הפארקים הלאומיים של המדינה, אך עיון במידע מצביע על כך שהמחנות שוכנים למעשה בשולי הפארקים, עם גישה קלה אליהם, והם אינם בתוך הפארקים עצמם.

סמוך לפארק הידוע ביותר של קרואטיה, פליטביצה (Plitvice) פועלים ששה אתרי קמפינג פרטיים. שניים מהם מוצעים [באתר הרשמי של הפארק](#):

Campsite Borje	Korana Camping	
אתר חדש באזור הררי מיוער של 65 דונמים, 15 קילומטרים מהכניסה לפארק.	על רמה עשבונית מעל לערוץ הנהר קורנה, כארבעה קילומטרים מהכניסה לפארק	האתר ונופיו
כ-400 אורחים	אחד מאתרי הקמפינג הגדולים בקרואטיה מלין עד 2,500 אורחים בשטח של 350 דונמים.	מספר אורחים
אוהלים, קרוואנים	אוהלים, קרוואנים. מוצעים גם 40 בתינים/צריפים	צורת לינה
שירותים, מקלחות, חיבור לחשמל, אינטרנט אלחוטי חינם, מכונות כביסה, מקררים, מסעדה ובר, מינימרקט, נגישות לנכים	שירותים נשטפים, מקלחות, חיבור למערכת חשמל, אינטרנט, כביסה, מתקני אשפה, מסעדה, בית קפה, חנות למצרכים בסיסיים, גריל לברביקיו, מגרש משחקים לילדים	מתקנים
מגרשי משחקים לילדים, אולם כדורגל, כדורעף, פינג-פונג ובאולינג. פעילויות חוץ: הליכה, טיפוס, אופני הרים, רכיבה על סוסים, שיט קיאקים, הסעה חינם וסיורים מאורגנים בפארק	שבילי הליכה ואופניים, שחייה בנהר ובאגמים, רכיבה על סוסים, שיט קיאקים, סיורים מאורגנים בפארק, מופעים	אטרקציות/פעילויות
לא מצוין באתר	לא מצוין באתר	כללי התנהגות ומידע
https://np-plitvicka-jezera.hr/planirajte-posjet/hoteli-i-kampovi/kamp-borje	https://www.camping.hr/campsites/korana-national-park-plitvice-lakes	

3.2.5 סקוטלנד, בריטניה

קמפינג מותר בפארקים של סקוטלנד, בהתאם למדיניות עתיקת יומין של גישה חופשית לשטחים פתוחים. על המטיילים לרכוש רישיון ללינה בשטח. הרישיון ניתן רק בעונות מסוימות, ועל פי אזורים מוגדרים. בנוסף, מציעים הפארקים בסקוטלנד מתחמי קמפינג מוסדרים שיש להזמין בהם מקום. בין שלושת מתחמי הקמפינג בפארק הלאומי של אגם לוך לומונד (Loch Lomond & The Trossachs National Park) נמצאים:

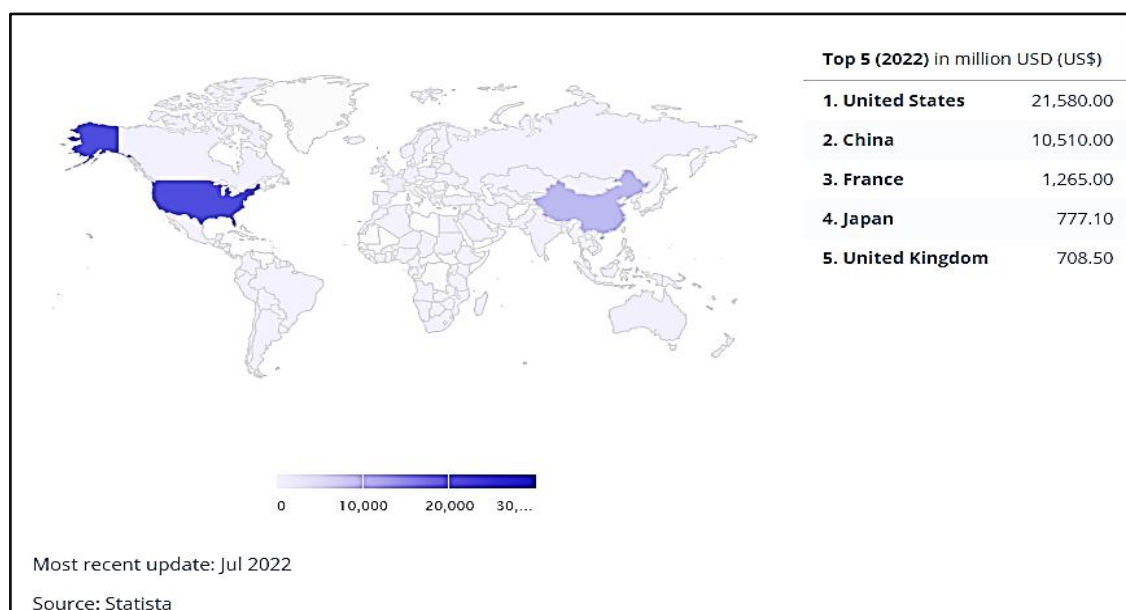
Campsite Borje	Loch Chon Campsite	
האתר ונופיו	אזור הררי מיוער לגדות אגם. גישה ברכב עד כ-150 מטרים מהמתחם	
מספר אורחים	26 חלקות	
צורת לינה	אוהלים	
מתקנים	שירותים סניטריים, מים זורמים, מקום חנייה אחד לכל חלקה, בורות אש, כמה מהחלקות נגישות לכיסאות גלגלים	
אטרקציות/פעילויות	שבילי הליכה, שביל פסלים, אופני שטח, דיג ברישיון, שיט ושחייה באגם	
כללי התנהגות ומידע	האתר פתוח מתחילת אפריל עד תחילת אוקטובר, ניתן להזמין חודשיים מראש לעד שלושה לילות. אין מתקני פסולת, על המטיילים לשאת עמם את האשפה. מותר להביא חיות מחמד, אסור לתלות ערסלים על העצים, אין להפעיל גנרטורים, שער המחנה ננעל כאשר הפקח עוזב את המקום בערב, פתיחת השער באמצעות קוד.	
https://forestryandland.gov.scot/visit/forest-parks/queen-elizabeth-forest-park/salloch	https://www.lochlomond-trossachs.org/things-to-do/camping/find-a-campsite/loch-chon-campsite	

הפארק ניסח מסמך המפרט **תוכנית פיתוח** ובו הצהרת כוונות על כך שהפארק מציע "מגוון של חוויות קמפינג בנות קיימא באיכות גבוהה עבור אנשים מטווח רחב של רקעים". המסמך מפרט את האתגרים שבקיום החזון הזה בהתחשב בנפח המטיילים והתנהגותם, התשתיות הזמינות, והצורך בשיתוף פעולה עם כל בעלי העניין באזור. המסמך מנסח ארבע מטרות העולות בקנה אחד עם רוח הגישה לטבע של סקוטלנד (The Scottish Outdoor Access Code) שעיקרן:

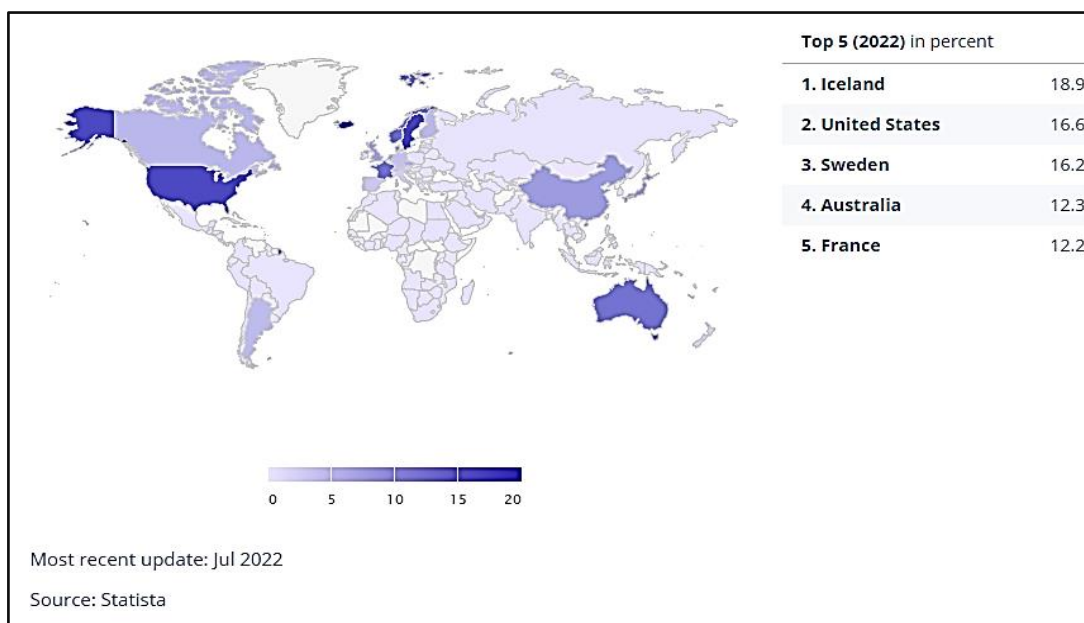
- קמפינג בפארק הלאומי יעלה בקנה אחד עם אופיו המיוחד של המקום, תוך שהוא משתלב בנוף, ומותיר כמה שפחות עקבות בסביבה.
- הקמפינג בפארק הלאומי יהיה במסגרת האפשרויות של אנשים מרקעים שונים, ויציע חוויות איכותיות המתאימות לכל גיל, מסוגלות פיזית ולכל תקציב. ייעשה מאמץ לספק לציבור פתרונות תחבורה.
- חוויית הלנים בקמפינג תהיה באיכות גבוהה. המטיילים יחוו רצויים, בטוחים ויקבלו שירות נאות, תוך זיקה וחיבור למקום ולטבע. יתקיים איזון בין ההתנסות בנופים הטבעיים של הפארק ופעילויות הנופש במקום.
- הקמפינג בפארק יספק הזדמנויות ותועלות חברתיות וכלכליות לקהילות מקומיות, והוא יעודד פיתוח בר-קיימא.

כמצוין במבוא לסקירה זו, יש אומדנים שונים של היקף הנופש בקמפינג בעולם, בין השאר בשל הגדרות שונות של צורות הלינה הכלולות בנתונים. כמו כן, יש מדינות, בהן מדינות סקנדינביה, שהקמפינג מותר בכל שטח פתוח, ואין נתונים על השימוש הציבורי בזכות זאת. ככל המדובר באתרי קמפינג מוסדרים, הרי שהשוק הגדול ביותר הוא צפון אמריקה. ההערכה היא שבארה"ב כ-16,000 אתרי קמפינג שמחציתם בבעלות פרטית והשאר מנוהלים על ידי גופים ציבוריים. באירופה נספרו כ-400 מיליוני לינות שנתיות בקמפינג. כל אלה אף שבאזורים רבים ביבשות אלה הקמפינג הוא עונתי בשל אילוצי מזג אוויר (Rogerson & Rogerson, 2020). סקר שנערך בקרב מטיילי קמפינג על ידי ארגון הקמפינג האמריקני Kampgrounds of America ב-2021 מצא מספר מגמות המעידות על הגידול בביקוש לקמפינג. 44% מהנשאלים בסקר הצהירו כי בשנת 2022 הם יעדיפו לצאת לקמפינג על פני נופש אחר, וזאת משתי סיבות עיקריות: המצב הכלכלי, ורצון להימנע ממקומות צפופים בגלל Covid-19 (PR Newswire).

הדרישה לקמפינג בכל העולם עלתה בשנים האחרונות, בין השאר בעקבות מגפת הקורונה והגידול בתיירות מקומית, אם כי מגמה זו לא הייתה אחידה ונצפו גם ירידות במספר הנופשים בקמפינג. יש גם הרואים בסיבות למגמת העלייה הכללית לקמפינג את התגברות העניין בנושאים סביבתיים, כמו גם את העלות הנמוכה יחסית. נצפה גם גידול בביקוש לקמפינג באזורים מחוץ לצפון אמריקה ואירופה שבהם זו צורת תיירות מבוססת פחות, ובייחוד באסיה (Eurostat). התרשימים הבאים (איור 6, איור 7) מדגימים את ההיקף הכלכלי של הקמפינג המובילים בעולם, ואת החדירה שלו בקרב האוכלוסיות.

איור 6: השווקים המובילים של קמפינג על פי היקף הכנסה (Statista)

איור 7: השווקים המובילים של קמפינג על פי חדירה (Statista)

בתוך השוק העצום הזה בולטות כמה מגמות עכשוויות שהעיקריות שבהן מתוארות כאן:

- גיל המטיילים - הקמפינג נמצא פופולרי בכל שכבות הגיל (להוציא בני 18-24), ובייחוד בקרב משפחות צעירות החשות כי זוהי סביבה בטוחה המאפשרת לילדים לגלות עצמאות (Rogerson & Rogerson). מחקרים בין ארציים מצאו כי שכבת הגיל המוכרת כמילניאלים או דור ה-Y, ילידי 1994-1980, הם הכוח המניע את הפופולריות של הקמפינג כיום (Yahoo). בארצות הברית המילניאלים ודור ה-Z (ילידי 1995-2010) מהווים כמחצית מכלל המטיילים. שבעה מתוך עשרה הם בני 40 ומטה (Kampgrounds of America). עם זאת, כך, במחקרים במקומות שונים, בהם אוסטרליה, ניכרת גם מגמה של מחנאים מבוגרים יותר המכונים "נוודים מאפירים".
- עבודה מרחוק - כחלק מטרנד העבודה מרחוק שנפוצה מאז הקורונה, ועליית הפופולריות של הקמפינג בקרב דור המילניאלים, מטיילים עובדים בעת שהייתם בקמפינג. בסקר של Kampgrounds of America שנערך ב-2021 נמצא כי 57% מהמילניאלים ו-46% מכלל הנשאלים עבדו לפחות חלק מהזמן. כמחצית המטיילים ציינו שאינטרנט אלחוטי חשוב להם.
- תושבים עירוניים – ניכרת עלייה הן בכמות הנסיעות של עירוניים והן במספר הלילות שהם בילו בחוץ. רובם (66%) העדיפו לינה באוהלים על פני קרוואנים, שאלה אינם נמצאים ברשותם. פסטיבלי מוזיקה הסתמנו כאחד ממוקדי המשיכה העיקריים למטיילים העירוניים (Kampgrounds of America).

- Glamping – העדפתם של מטיילים לנוחיות מרבית בעת הלינה בחוץ הניבה בעשור האחרון טרנד המוכר בשם "גלאמפינג" (Glamping) (ראה [3.1](#)). עם זאת, נראה כי מגמה זו לא השתלטה על שוק הקמפינג אלא מהווה נדבך נוסף בהתפתחותו, וכי מדובר בקבוצות מטיילים שאינן חופפות.
- קרוואנים – הלינה בקרוואנים נמצאת בשיאה בעולם. 11 מיליוני בעלי קרוואנים ערכו מסעות קמפינג בארצות הברית ב-2021, אליהם נוספו שני מיליוני שוכרי קרוואנים (Kampgrounds of America). באוסטרליה קרוואנים מספקים את מספר מקומות הלינה הגדול ביותר לתיירות פנים (Rogerson & Rogerson, 2020). הפופולריות של הקרוואנים עולה גם באירופה, שם ניכרת גם חשיבה סביבתית עם הופעת קרוואנים חשמליים – נושא אשר בוודא ישפיע גם על אספקת החשמל בחניונים (Eurocamping). גם בנופי ישראל נראים לאחרונה קרוואנים, אם כי קשה לצפות שצורה זו של קמפינג תתפוס מקום מרכזי בשל המרחקים הקטנים בארץ, והעובדה שהאוכלוסייה היא עירונית ברובה, ואינה יכולה להחזיק בקרוואנים ולהחנות אותם סמוך לבית (Ram & Hall, 2020).
- קמפינג "ירוק" – תביעת הרגל האקולוגית של הקמפינג נחשבת בדרך כלל קטנה מזו של צורות אירוח תיירותיות אחרות כגון בתי מלון, צימרים או דירות מושכרות. כמו כן, מטיילים המתארחים בקמפינג ובשמורות טבע נוטים להיות בעלי מודעות סביבתית גבוהה מאלה שאינם יוצאים לטבע, והם עשויים לאמץ התנהגויות בנות קיימא (Lee, 2020; Ram and Hall, 2020). עם זאת, הקמפינג אינו תמיד מיטיב עם הטבע שבו הוא מתארח. באתרי קמפינג, בייחוד באירופה, ניכרת מגמה של מודעות סביבתית. אורחים מתבקשים להשתמש רק בכלים מתכלים, למחזר אשפה, לרחוץ כלים ולהתרחץ הרחק ממקורות מים ובסבון מתכלה ועוד ([Ecocamping](#), [KOA](#), [Adventure.com](#)). ארגוני קמפינג פרטיים כגון Kampgrounds of America בצפון אמריקה ו-[Ecolable](#) של האיחוד האירופי קבעו רשימות קריטריונים שעל פיהם הם מעניקים חותמת אקולוגית לאתרי קמפינג.
- תכנים ופעילויות – ריכוז מטיילים במתחמים ששוררים בהם תנאים נוחים עלול לחצוץ בין המטיילים לטבע שבו הם ביקשו לבלות. אתרי קמפינג, בייחוד בשמורות, מבינים את הצורך בחיבור הקהל בחזרה לטבע באמצעות הדרכות ופעילויות. עם זאת, המחקר עדיין אינו תומך בפעילויות יזומות כמושכן לתיירות קמפינג, אך ייתכן שהדבר נעוץ בכך שפעילויות כאלה אינן נפוצות והמטיילים אינם די מודעים להן (ראה [3.1](#)). נקודה זו משמעותית בישראל שבה הורים אוהבים פעילויות המעסיקות את ילדיהם, אך מחקר שנעשה על ידי יעל רם במטיילים שלנו בשמורות של רט"ג גם הוא מצא פעילויות אינן מושכן משמעותי (Ram & Hall, 2020).

- שמירה על כושר – אתרי קמפינג מציעים פעילויות לגוף ולנפש כחלק מאופי החופשה במקום. באתרים רבים, בייחוד באירופה, יש מכשירי כושר, אם באוויר הפתוח או בחדרי כושר מסודרים. כמו כן אתרי קמפינג עורכים שעות אימון ושיעורי יוגה, מדיטציה ועוד.
- הזמנות מראש - לאור הדרישה ניכר כי הזמנות נערכות מוקדם מאוד - חצי שנה מראש ויותר. Kampgrounds of America דיווח כי עד לאפריל 2021 כשלושה רבעים מהמטיילים שריינו מקומות ל-2022; מאמר ב- [EuroCamping](#) מציין כי המקומות לעונת הקיץ ברבים מאתרי הקמפינג הוזמנו כבר בדצמבר 2021.

סקירה זו עקבה אחר התפתחות הקמפינג ממקום לינה זול לחופשה בחיק הטבע לנישה תיירותית מובהקת שנמצאת במגמת עלייה ברחבי העולם. מגמה זו מונעת מכמה סיבות, בהן גורמים סוציו-פסיכולוגיים של בריחה מלחצי חיי היומיום, כמיהה של עירוניים לצאת לטבע, רצון ליצור חוויות משפחיות וחברתיות משותפות. לצד אלה נמצאים מניעים מעשיים כמו אילוצים כלכליים של חלופות חופשה לא יקרות, ושינויי הרגלים בעקבות הקורונה כמו הרצון להימנע מצפיפות וריבוי חופשות מקומיות על חשבון טיסות בינלאומיות.

הגידול בשוק הקמפינג מונע בעיקר על ידי דור המילניאלים שהוא בעל אוריינטציה טכנולוגית והרגלי עבודה מרחוק המכתיבים חדשנות באירוח בטבע. ברצונם לשרת את הביקוש הגובר הזה ואת מאפייניו, אתרי קמפינג מציעים מגוון רחב יותר של סוגי מקומות לינה ושירותים. הביטוי הקיצוני של מגמה זו הוא הגלאמפינג – קמפינג בתנאי פאר.

כך קרה שאתרי קמפינג מודרניים נושאים בחובם ניגוד מוזר: הם מוגדרים ומנוהלים בעזרת מגוון הולך וגדל של שירותים ואמצעי נוחות, בעוד הם משווקים את עצמם באופן המנציח את האידיאל של מחנה פשוט בחיק הטבע. מטלות העבר של הגעה רגלית לאתר, חישוף, מציאת מקור מים ועצים למדורה התחלפו במציאת מקום חנייה, הקמת אוהלים מתקפלים, קניית מזון, התחברות לחשמל ולביוב, הצבת כיסאות נוח וכו' (Hogue, 2011). בפן הערכי, הרעיון של קמפינג כהתבודדות בסביבה טבעית, עם מעט מאוד מגבלות או כללים, התחלף באתרים אינטנסיביים, מפותחים ומפוקחים עם אינטראקציה חברתית גבוהה בין האורחים לבין עצמם, ובינם לבין מנהלי האתרים (Clark et al., 2009).

אולם, האבולוציה הזו עמעמה במשהו את החוויה הבלתי אמצעית של הטבע, עד כי עבור רבים ההיבט החברתי של הקמפינג הלך ותופס את המקום המרכזי בבילוי. יש מי שאינם רואים פגם בכך, אך לא כולם מרוצים ממגמה זו, ומטיילים אלה שבים אל קמפינג בצורתו המסורתית והגולמית ביותר.

נדמה כי כותרתו של מחקר משנות ה-60 אשר בדק את המאפיינים והמוטיבציות של נופשי קמפינג בפארקים לאומיים במדינת ניו יורק עדיין תקפה כאן ועכשיו: The Average Camper Who Doesn't Exist. החוקר, איש שירות היערות האמריקני, טען שמטיילי קמפינג אינם מקשה אחת, וכי אם מנסים לאחד אותם במקום ליחיד אותם לא תצמח מכך תועלת תכנונית (Shafer, 1969).

גם חוויית הקמפינג, ככל חוויה תיירותית, היא רב ממדית. היא מורכבת מגורמים מוחשיים שקשורים בתנאים פיזיים באתרי קמפינג והשירותים בהם ומגורמים אישיים וחברתיים. סקירה זו ביקשה לתת רקע רחב ככל הניתן להיבטים הרבים של הקמפינג מתוך ספרות אקדמית ובאמצעות נתונים ומידע ממקורות אינטרנטיים. שני הפרקים הראשונים עסקו בתולדות הקמפינג, במאפיינים ובמגמות של הטיילות הזו בעולם, החל בניצנים הראשונים של לינה מרצון במחנות בחיק הטבע, דרך הפיכתה לסוגת תיירות פופולרית ועד למגמות העכשוויות שלה. לאחר מכן הוצגו מחקרים שמבררים את מניעי מטיילי הקמפינג, מאפייניהם והשינויים שחלו בהם בעשרות השנים האחרונות.

שני הפרקים האחרונים הציגו מידע עובדתי ומעשי. הפרק השלישי עסק במאפיינים של אתרי קמפינג. דגש מיוחד ניתן לאתרי קמפינג בשטחים מוגנים בארצות שונות, תוך השוואה בין מתחמים בעלי גדלים שונים, אופי גיאוגרפי שונה ואשר יש בהם תנאים ושירותים שונים. כמו כן, הובאו דוגמאות של מסמכי מדיניות של פארקים ורשויות שנימקו את מדיניות פיתוח הקמפינג בהתאם לרוח ומטרות ארגוניהם. מסמכים אלה מפרטים מטרות ארגוניות, כללי פיתוח בר קיימא, מאפייני חניונים והקיבולת שלהם, מדיניות ניהולית, כללי התנהגות של הציבור ועוד.

הפרק האחרון הביא מידע אודות תיירות הקמפינג העולמית, ופירט מגמות עכשוויות שיש להן משמעות ניהולית ותכנונית. מגמות אלה כוללות גורמים סוציו-דמוגרפיים של גיל מטיילי הקמפינג ומאפייניהם, הפופולריות הגוברת של קרוואנים, יישום עקרונות סביבתיים והענקת תכנים לחוויית הלינה בטבע. לסיכום, הנקודות המעשיות העיקריות העולות מהסקירה הן:

- חשיבות איסוף מידע הבוחן את כל ההיבטים של חוויית הקמפינג בהם מאפייני המטיילים ומניעיהם, העדפותיהם והתועלות ארוכות הטווח שהם מפיקים מהחווייה.
- הצורך בהערכה מחדש של סוג השירותים הנחוצים למטיילי הקמפינג המודרניים.
- ריבוד סוגי קמפינג שונים באופן שיענה על העדפותיהם של סוגי מטיילים שונים.
- ניסוח "אני מאמין" ומדיניות לפיתוח בר-קיימא של טיילות קמפינג.
- גיבוש כללי התנהגות נאותה של ציבור משתמשי הקמפינג והנחלתה.

בסופו שלדבר, הטבע מסתמן כסיבה המובילה לכך שמטיילים בוחרים בקמפינג, גם אם הם מבקשים לעשות זאת בנוחיות. היכולת להעניק למטיילי הקמפינג חוויית טבע ייחודית ובלתי אמצעית היא ייחודם של אתרי קמפינג בשטחים המוגנים. זהו היתרון היחסי, ה-Unique Selling Point שלהם, והוא נשען על מיקומם של האתרים בשמורות השוכנות בנופים יפים ומוגנים, כמו גם הידע והתיווך של צוותים מקצועיים ומנוסים.

- Brochado, A., & Brochado, F. (2019). What makes a glamping experience great?. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, 10(1), 15-27.
- Clark, R. N., Hendee, J. C., & Campbell, F. L. (2009). Values, behavior, and conflict in modern camping culture. *Journal of Leisure Research*, 41(3), 377-393.
- Filipe, S., Santos, C. A., & Barbosa, B. (2018, September). Tourist's motivations and obstacles for choosing glamping: an exploratory study. In *CBU International Conference Proceedings* (Vol. 6, pp. 113-119).
- Garst, B. A., Williams, D. R., & Roggenbuck, J. W. (2009). Exploring early twenty-first century developed forest camping experiences and meanings. *Leisure Sciences*, 32(1), 90-107.
- Hassell, S., Moore, S. A., & Macbeth, J. (2015). Exploring the motivations, experiences and meanings of camping in national parks. *Leisure Sciences*, 37(3), 269-287.
- Hogue, M. (2011). A short history of the campsite. *Places Journal*.
- Hrgović, A. M. V., Bonifačić, J. C., & Milohnić, I. (2019). Dimensions of service quality in glamping. *Tourism in South East Europe*. 5, 773-785.
- Kneipp, L. F. (1924). Camping sites in public parks and forests. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 116(1), 62-66.
- Lee, C. F. (2020). Understanding the factors determining the attractiveness of camping tourism: A hierarchical approach. *Tourism Planning & Development*, 17(5), 556-572.
- Mikulić, J., Prebežac, D., Šerić, M., & Krešić, D. (2017). Campsite choice and the camping tourism experience: Investigating decisive campsite attributes using relevance-determinance analysis. *Tourism Management*, 59, 226-233.
- Milohnić, I., Bonifačić, J. C., & Licul, I. (2019). Transformation of camping into glamping—trends and perspectives. *Tourism in South East Europe*. 5, 457-473.
- Ram, Y., & Hall, C. M. (2022). The camp not taken: Analysis of preferences and barriers among frequent, occasional and noncampers. *Leisure Sciences*, 44(7), 915-938.
- Rogerson, C. M., & Rogerson, J. M. (2020). Camping tourism: A review of recent international scholarship. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 28(1), 349-359.

- Shafer, E. L. (1969). The average camper who doesn't exist (Vol. 142). Northeastern Forest Experiment Station.
- Triantafillidou, A., & Siomkos, G. (2013). Summer camping: An extraordinary, nostalgic, and interpersonal experience. *Journal of Vacation Marketing*, 19(3), 197-208.
- Van Heerden, C. H. (2020). „Motivation and Involvement in Camping – A Gender Perspective. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 9(1), 1-14.
- Vrtodušić Hrgović, A. M., Cvelić Bonifačić, J., & Licul, I. (2018). Glamping–new outdoor accommodation. *Ekonomika misao i praksa*, (2), 621-639.
- Wagar, J. A. (1963). Campgrounds for many tastes (Vol. 6). Intermountain Forest & Range Experiment Station, Forest Service, US Department of Agriculture.
- Wenham, S. M. (2015). The River Thames and the Popularisation of Camping, 1860–1980. *Oxoniensia*, 80, 57-74.
- Winter, C. (2005). 'True camping': is there a place for it?. In Proceedings of the 15th International Research Conference of the Council for Australian University Tourism and Hospitality Education (CAUTHE 2005) (pp. 233-243). Charles Darwin University.

6.2 מקורות אינטרנטיים

- <https://abbeymuseum.com.au/a-very-brief-history-of-camping/#:~:text=The%20history%20of%20recreational%20camping,activity%20in%20the%20United%20Kingdom>
- <https://www.advnture.com>
- <https://blog.britishnewspaperarchive.co.uk/2021/06/09/the-birth-of-the-camping-holiday>
- <https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/camping>
- <https://www.campingandcaravanningclub.co.uk/campsites/uk>
- <https://www.campingcroatia.net/camping-national-parks>
- <https://www.campingexpert.co.uk/history-recreational-camping.html>
- <https://ecocamping.de/this-is-ecocamping/ecocampingprinciples>
- <https://www.efcohp.eu/#:~:text=EFCA%20is%20the%20representative%20body,Council%20Commission%20and%20Parliament>
- <https://www.etymonline.com/word/camp>

https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/camp_sites.pdf<https://www.eurocampings.co.uk/blog/listing/camping-trends-2022>

https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/search/-/search/estatsearchportlet_WAR_estatsearchportlet_INSTANCE_bHVzuvn1SZ8J?p_auth=bhGf38Ij&text=camping

<https://hebrew-academy.org.il/keyword/%D7%9E%D6%B7%D7%97%D6%B2%D7%A0%D6%B8%D7%90%D7%95%D6%BC%D7%AA>

<https://koa.com>

<https://www.loc.gov/item/01014021>

https://www.lochlomond-trossachs.org/wp-content/uploads/2019/05/Board-20190318_Agenda-Item-9_-_App1_Camping-Development-Framework-2019-2023.pdf

https://novascotia.ca/nse/protectedareas/docs/campsite_lease_license_guide.pdf

<https://www.novascotia.com/places-to-stay/campgrounds?f=pV34Efgi8k>

<https://parks.des.qld.gov.au/parks?type=campground>

<https://www.prnewswire.com/news-releases/camping-hits-new-record-with-57-million-households-flocking-to-the-outdoors-in-2021-301531301.html#:~:text=The%20Future%20of%20Camping,will%20try%20camping%20in%202022>

<https://www.recreation.gov>

<https://www.statista.com/outlook/mmo/travel-tourism/camping/worldwide>

<https://finance.yahoo.com/news/camping-caravanning-global-market-report-110700405.html>

https://www.worldofcamping.co.uk/blog/newsletters/the-camping-and-caravanning-club-a-brief-history.html?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=the-camping-and-caravanning-club-a-brief-history

סיווג מאפיינים של אתרי קמפינג (Lee, 2020)

